

Naturskyddsföreningen
Gällivare

CES - LUSPEBRYGGAN 2008

STANDARDISERAD RINGMÄRKNING I LULE LAPPMARK

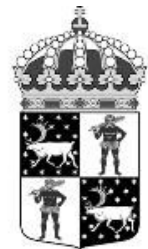
HÅKAN TYRÉN
HANS GUSTAFSSON

Naturskyddsföreningen
Gällivare

Med stöd av:

VATTENFALL

Länsstyrelsen
Norrbotten

Bakgrund

CES (Constant Effort Sites) är en standardiserad ringmärkningsmetod som har använts i Sverige under 13 år. Syftet med CES-märkningen skapa ett underlag för att kunna analysera trender i populationsstorlek, reproduktion och mellanårsöverlevnad hos de arter som fångas. CES-Luspebryggan ingår som en fångstplats i ett nationellt program, CES-Sverige. Ringmärkningen inom CES-projektet är strikt standardiserad och ringmärkningen skall ske efter samma rutiner som föregående år. Det gäller både nätens placering, datum för fångsten samt tider på dygnet då ringmärkningen utförs.

Fångstplatsen vid Luspebryggan startades upp 2005 av Gällivare naturskyddsförening med stöd av Vattenfall AB Vattenkraft och Länsstyrelsen i Norrbottens län. Under 2007 gjordes ett uppehåll p.g.a. att föreningen genomförde flyttfågelinventeringen detta år.

Nödvändiga förändringar inför CES-Luspebryggan 2008

Under 2006 uppstod vissa problem med att få ha materiel vid fångstplatsen ifred. Vid bärplockningstider hade vi vid ett tillfälle ett tältläger bestående av 6 tält i fångstplatsens huvudområde. Nätstolpar utnyttjades till ved och snören och fästanordningar nyttjades i tältlägret. En nätplats användes också för avträde. När vi under våren 2008 undersökte CES-platsen har det bildats en mindre soptipp vid tältplatsen efter 2007-års bärplockningssäsong, nätstolparna närmast tältläger var avbrutna och använda som tältstänger och bivackskydd. Att fortsätta på samma CES-plats kändes inte meningsfullt. Vi beslutade därför att flytta CES-platsen 800 m söderut, i samma typ av biotop, fuktig buskmark för att kunna bedriva ringmärkningen utan framtida störningar.

Koordinaterna för den nya fångstplatsen (Luspebryggan östra) är 7443230 N; 1673688 E (5-km ruta i rikets nät: 27J8E).

Bild 1. Typisk stjärt av blåhake.

Foto: Håkan Tyrén

Resultat

De 10 fångstillfällena har varit fördelade mellan 4 juni- 24 augusti 2008. Sammanlagt var näten uppsatta för ringmärkning under 60 timmar. Datum, tider och nätdata för ringmärkningen framgår av tabell 1.

Tabell 1. Datum och tider för ringmärkning samt nätdata och kommentarer för de olika ringmärkningstillfällena 2008.

	År	Månad	Dag	Starttid	Stopptid	Nät antal	Nät meter	Nät-metertimmar
1	2008	06	04	06.00	12.00	10	9	540
2	2008	06	13	06.00	12.00	10	9	540
3	2008	06	27	06.00	12.00	10	9	540
4	2008	07	04	06.00	12.00	10	9	540
5	2008	07	11	06.00	12.00	10	9	540
6	2008	07	21	05.00	11.00	10	9	540
7	2008	08	03	05.00	11.00	10	9	540
8	2008	08	11	05.00	11.00	10	9	540
9	2008	08	18	05.00	11.00	10	9	540
10	2008	08	24	06.00	12.00	10	9	540
								5400

Totalt ringmärktes 180 individer och 20 kontrollerades under de 10 tillfällen som CES-Luspebryggan genomfördes. Sammanlagt fångades 13 olika arter. Den procentuella fördelningen mellan adulta (vuxna) individer och juvenila (unga) var 37 % adulta och 63 % juvenila under hela fångstperioden (tabell 2). Den första juvenila individen fångades 27:e juni, men det är först den 21 juli som de unga individerna har lämnat boet och börjar dominera i våra fångstdata. Den största dagsfångsten noterades 3:e augusti med totalt 68 individer. Lövsångare och gråsiska dominerade i fångstsummorna med 69 och 68 individer för respektive art, följt av blåhake (16) och sävsparv (12).

Tabell 2. Fördelning mellan nymärkningar och kontroller samt fördelning mellan adulta och juvenila individer vid de olika ringmärkningstillfällena 2008.

	År	Månad	Dag	Nymärkningar	Kontroller	Adulta	Juvenila
1	2008	06	04	6	0	6	0
2	2008	06	13	6	0	6	0
3	2008	06	27	11	2	12	1
4	2008	07	04	7	2	9	0
5	2008	07	11	11	5	16	0
6	2008	07	21	13	3	8	8
7	2008	08	03	64	4	10	58
8	2008	08	11	5	2	1	6
9	2008	08	18	26	0	2	24
10	2008	08	24	31	2	4	29
				180	20	74	126

Tabell 3 sammanfattar samtliga fångade arter/individer (nymärkningar och kontroller) fördelade på de olika fångstillfällena. Tabell 4 redovisar antalet adulta och juvenila individer/art samt andelen juvenila (%), dels för varje art men också sammantaget för samtliga arter.

Tabell 3. Fördelning av antalet fångade individer (nymärkta+ kontroller)/art vid varje fångstillfälle samt för hela säsongen 2008.

Art\ Datum	4/6	13/6	27/6	4/7	11/7	21/7	3/8	11/8	18/8	24/8	Summa
Bergfink		1	2	2	1		3				9
Blåhake								4	6	6	16
Gråsiska				1	1	1	50	1		14	68
Lappmes						1					1
Lövsångare	6	2	3	4	9	7	7	1	20	10	69
Rödhake						1	1	1		1	4
Rödstjärt				1	1	1	1			1	5
Rödvingetrast			5		1						6
Taltrast						1					1
Såvsparv		3	2	1	3		2			1	12
Talgoxe						2	3				5
Talltita						2	1				3
Dvärgsparv			1								1

Bild.2 Talltita

Foto: Håkan Tyrén

Tabell 4. Antalet fångade adulta och juvenila individer/art samt andelen juvenila (%) individer/art. Tabellen redovisar också totala åldersfördelning mellan adulta och juvenila individer samt andelen juvenila för samtliga arter under hela CES-märkningen 2008.

Art	Adulta	Juvenila	Andel Juvenila (%)
Bergfink	7	2	22
Blåhake		16	100
Dvärgsparv	1		0
Gråsiska	7	61	90
Lappmes		1	100
Lövsångare	38	31	45
Rödhake		4	100
Rödstjärt	3	2	40
Rödvingetrast	5	1	17
Sävspurv	11	1	8
Talgoxe		5	100
Talltita	1	2	67
Taltrast	1		0
Samtliga arter	74	126	63

Diskussion/Kommentarer

Kommentarer kring årets ringmärkning

Årets CES-säsong började verkligen trögt. Vi fångade endast 6 individer vid första tillfället och 6 individer vid andra tillfället. Fångsten ökade dock senare och blev senare förhållandevis god. Vi hade dock inte det antal fåglar tidigt på säsongen som vi haft tidigare år. Om detta beror på att fåglarna hade avslutat vårflyttningen och redan hävdat revir och av den orsaken varit mindre benägna att röra på sig än tidigare år. En annan orsak till den minskade fågeltätheten kan vara väderomständigheter vid fångstillfällena.

Största fångsten fick vi den 3:e augusti då en flock med 45 gråsiskor fastnade i ett nät vid samma tillfälle. Nätfångst är ett stickprovsförfarande och slumpen avgör om fåglarna passerar just där nätet är placerat eller passerar på andra platser. Vi kunde observera en kull videsparvar som uppehöll sig i nära anslutning till CES-platsen men de fångades aldrig, trots sin uppenbara närvaro. Andra individer lyckas fastna i näten flera gånger på samma dag. En lövsångare som fångades vid CES-märkningen 21 juli 2006 fångades återigen 11 juli 2008. Den var då minst 4 år gammal och hade återkommit till Luspebryggan.

Den ovanligaste arten som fångades var en adult dvärgsparv som ringmärktes 27:e juni. De observationer som mer eller mindre årligen registreras av dvärgsparv vid Luspebryggan ligger ca 1km norr om den nya CES-platsen.

Jämförelser mellan olika CES-år

CES- Sverige har nu pågått under 13 säsonger. År 2008 var den 3:e säsongen som vi bedrivit standardiserad ringmärkning vid Luspebryggan. Den nödvändiga flytten av CES-platsen påverkar dock möjligheten att med rättvisa jämföra fångstinsatserna från tidigare år. Valet av den nya CES-platsen gjordes utifrån att den skulle vara så lik den tidigare fångstplatsen som möjligt i avseende på biotop. Den nya platsen är dock lokaliserad i fuktigare (läs blötare) buskmark. Framför allt påverkas den av vattennivåerna i Stora Luleälven. Vid högvatten blir området mycket blött. Hur detta påverkar antalet fångade individer i ett längre perspektiv är omöjligt att avgöra efter en säsong. Antalet fångade individer totalt var högre 2008 än vad den var 2005 då vi inledde CES-fångsten vid Luspebryggan. Däremot var antalet fångade fåglar betydligt högre 2006 (tabell 5). Det man bör ta i beaktande vid den jämförelsen är att CES Sverige 2006 hade 12 % högre fångstsummor än 2005 (Pettersson 2006). Antalet arter har dock varit lägre under årets CES-märkning, 13 arter till skillnad mot 21 arter både 2005 och 2006. Det kan vara ett tecken på att den nya CES-platsen och fångstnäten är placerade i en mer homogen miljö med färre biotopyper representerade. En annan faktor som kan påverka utfallet är själva platsens lokalisering. Den förra platsen låg ute på en udde med buskmark och den nuvarande ligger i en vik med något längre avstånd till strandlinjen mot Stora Luleälven.

Tabell 5. Jämförelse mellan CES-åren 2005, 2006 och 2008 vad gäller artantal, kontroller och nymärkningar.

CES-Luspebryggan	Antal arter	Nymärkningar	Kontroller	Totalt
2005	21	162	24	186
2006	21	255	36	291
2008	13	180	20	200

Tabell 6. Jämförelse mellan CES-åren 2005, 2006 och 2008 vad gäller andelen unga/juvenila individer (1 K) i jämförelse med vuxna/adulta individer (2K+).

CES-Luspebryggan	Adulta (2K+)	Juvenila (1K)	Andel Juvenila (%)
2005	111	75	40
2006	124	167	57
2008	74	126	63

Häckningsframgång

De olika fågelarternas häckningsframgång under en säsong mäts genom att beräkna andelen fångade årsungar av totala fångsten (Pettersson 2005).

För en enskild CES-plats blir fångstsummorna för de flesta arter för låga för att det med någon relevant styrka skall gå att dra några slutsatser i häckningsframgång. Vi har valt att lyfta fram de mest frekventa arterna (arter med minst 10 fångade individer/år), lövsångare, gråsiska, sävsparv, blåhake och rödhake. Det kan tyckas anmärkningsvärt att vi fångar uteslutande unga blåhakar under 2008. En förklaring kan ligga i att de unga blåhakarna inleder sin höstflyttning något tidigare än de adulta individerna och att sensommaren varit gynnsam och att de äldre varit något senare i sin flyttning än vad de uppvisat tidigare CES-år. Hade ringmärkningen inte avslutats i augusti utan fortsatt ytterligare någon vecka skulle vi sannolikt fått en övergång till en större andel adulta blåhakar i slutet på flyttningsskedet.

Tabell 7. Jämförelse mellan andelen juvenila individer hos de tre mest frekvent fångade arterna, blåhake, gråsiska, lövsångare, rödhake och sävsparv 2005, 2006 och 2008.

Art	Andel Juvenila (%) 2005	Andel Juvenila (%) 2006	Andel Juvenila (%) 2008
Blåhake	56	68	100
Gråsiska	-	14	90
Lövsångare	23	40	45
Rödhake	-	100	-
Sävsparv	56	83	8

Kontroller och återfångster

Mellanårsöverlevnaden mäts genom att beräkna andelen återfångade fåglar från året innan. Jämfört med annan ringmärkningsverksamhet uppvisar CES-märkningen i Sverige en mycket hög återfångstandel (Pettersson 2005). Framför allt när man jämför återfångstandelen hos adulta individer. Med tanke på att vi bytt märkplats så kan vi inte få några kontroller från samma plats, och med tanke på att vi hade ett uppehåll på CES-märkningen 2007 så var sannolikheten att vi skulle få någon individ från tidigare år väldigt liten. Som tidigare nämndes återfångades trots allt en lövsångare från CES-märkningen 2006.

Bild 3. Ung blåhake

Foto: Håkan Tyrén

Populationstrender inom CES-Sverige

Som grund för att avläsa trender i populationsstorlek jämförs antalet fångade adulta individer för varje enskild art. Arter som inom CES-Sverige minskat i populationsstorlek under projektperioden 1997-2007 och uppvisar statistiskt signifikanta trender är nötskrika, gulsparv, björktrast, bofink, grönsiska, sävsparv, trädpiplärka, rörsångare, härmsångare och lövsångare (Pettersson 2007). Enligt hittills gjorda analyser på basis av data som genom åren insamlats genom CES Sverige, tycks dock förhållandena utanför häckningsområdena generellt sett vara av större betydelse än produktionen av avkomma för populationsstorleken för flera arter (Pettersson 2006).

En sammanställning för samtliga CES-platser i Sverige redovisas av Naturhistoriska Riksmuseet, Thomas Pettersson i CES-Sverige 2008. Rapporten publiceras i slutet av året i Ringinform som utges av Naturhistoriska riksmuseet.

Målsättningen med CES-Luspebryggan

Målsättningen med CES-märkningen vid Luspebryggan är att långsiktigt kunna bidra med att följa upp och jämföra tättingarnas häckningsframgång och populationsfluktuationer för Norrbottens inland. Vi bidrar samtidigt med komplettera CES-Sverige med en CES-plats i norra Sverige. Luspebryggan var den enda CES-platsen norr om Dalarna 2006.

Efter årets CES-säsong har vi lagt energi på att permanenta den nya CES-platsen genom att lägga ut spångar och broar över diken och blöta partier. Målsättningen är också att inför kommande säsong färdigställa en ringmärkningsbod.

Referenser

- Pettersson, Th. 2005. CES- Sverige 2005. *Ringinform* 28:11-16.
- Pettersson, Th. 2006. CES- Sverige 2006. *Ringinform* 29:19-27.
- Pettersson, Th. 2007. CES- Sverige 2007. *Ringinform* 30:13-24.